

Loodushariduse õppeprogramm

Elamusrikas mets meie ümber (1.-3. klass, Harjumaa)

Õppeprogrammi eesmärk on tutvustada kodulähedast metsa meie ümber ning õpetada turvalist ja säästlikku käitumist. Programm toimub mitmekesisel metsaalal Tallinna külje all Laiaküla ja Maardu piiril, kus tutvume erinevate puudega, looduskoolustega ja metsa eluringiga, teeme huvitavaid praktilisi tegevusi, arutleme loodusesõbraliku käitumise ja looduse hoidmise teemal ning vaatame kobraste tegevuse jälgi ja rebaseurgu. Õppeprogrammi saab kohandada ja läbi viia ka mujal, nt õuesõppena kooli lähedal.

Sihtrühm: 1.-3. klass, eesti õppekeel, kuni 25 õpilast, suurem grupp jagatakse vajadusel grupp kaheks ja kaasatakse täiendav juhendaja. Programm on kohandatav ka liikumise erivajadusega õpilastele.

Programmi kestab 2,5 tundi. Õppeks sobivad kõik aastaajad. Maapind on kuiv ja tasane, on mõned tiigid ja rändrahnud.

Vajalik varustus: sobivad riided, aastaajale vastav õuejalats või matkajalats. Soovitavalt võileivad ja jook (vesi) kergeteks eineks.

Õppeprogrammi eesmärgid

Võimaldada õpilastele aktiivset tegevust looduses; kujundada õpilastes teadmine ja oskus turvaliselt ja säästlikult looduses käitumise kohta; anda teadmisi loodusest, metsa eluringist ning kobraste elulaadist; harjutada meeskonnatöö oskusi; näidata õppeainete ja looduse seoseid ning harjutada nende rakendamist.

Seosed riikliku õppekavaga: käitub loodust hoidvalt; oskab sihipäraselt vaadelda, erinevusi ja sarnasusi märgata ning kirjeldada; oskab ohtlikke olukordi vältida ja ohuolukorras abi kutsuda. Õppekava rakendamisel loodusesse täpsustatakse soovi korral teema (näiteks 1. klassile: puu eluring, loomade jäljed, loomad ja aastaajad, tiigi elanikud, mis saab jäätmetest; 2. klassile elupaik, metsas elavad loomad; 3. klassile eluslooduse mitmekesisus, loomade eluviis, imetajad, plaan ja kaart).

Seosed keskkonnateadlikkuse ja säästva arengu teemadega: käsitletakse metsa eluringi ning säästlikku ja jätkusuutliku looduskasutust ning käitumist looduses, arutletakse kliimamuutuste mõju üle Eesti loodusele.

Õppeprogrammi sisu ja metoodika

Õppeprogrammis käsitletakse seostatult loodus- kultuuri- ja sotsiaalset keskkonda. Programm on terviklik ja teaduspõhine ning sisaldab eesmärgipäraseid ja eesmärkide saavutamist toetavaid tegevusi. Kasutame mitmekesiseid kaasavaid õppemeetodeid. Programm koosneb viiest osast ja kokkuvõtvast arutlusest:

- 1. Tutvumine metsaga** (30 minutit). Koguneme lagendikule ja vaatame, mida enda ümber näeme. Arutleme, mis on mets. Räägime ohutust viibimisest ja turvalisusest metsas. Lepime kokku käitumisreeglid õpperetkel. Käime nõmmemetsas, lodumetsas ja salumetsas. Räägime metsa elutsüklist, vaatame erinevas vanuses puid ja metsapõlvkondade vaheldumist. Võrdleme looduslikku ja istutatud metsa. Vaatame sipelgate elu. Teadmiste kinnistamiseks teeme katseid ja mängime metsamänge.
- 2. Koprard** (20 minutit). Vaatame kobraste tegevuse jälgi: langetatud puud, vanad ja värsked kännud, koprarajad. Räägime, millised puud kobrastele maitsevad ja miks. Imetleme kõrget pesakuhilat ja kopratiike. Arutleme, kuidas kobras on loodusele kasulik ja millal ebasobiv. Mängime kopramängu.

3. **Loomade jäljed ja orienteerumine looduses, harjutame ainetunde** (30 minutit). Proovime erinevates ainetundides õpitut ühiselt looduses näitlikustada. Uurime teiste loomade toimetamise jälgi looduses, vaatame rebaseurgu.
4. **Tunnetame metsa ja metsapaus** (30 minutit). Kasutame oma viit meelt metsa tunnetamiseks. Vaatleme ja kuulame metsa. Kompame puid ja erinevaid objekte väikesel juhendatud rajal. Söögipaus kaasavõetud võileibade ja joogiga. Piparmünditee.
5. **Maastikumäng** (30 minutit). Jaguneme võistkondadeks ning püüame omandatud teadmisi rakendada kaardi abil leida peidetud aardeid ning vastata küsimustele.
6. **Kokkuvõte ja tagasiside** (10 minutit). Võtame kokku õppepäeval omandatu. Arutame, mida me sellest edaspidiseks kaasa võiksime võtta ja kuidas käituda loodushoidlikult.

Õppekeskkond

Linnalähedane mets Ida-Harjumaal Tallinna lähedal Laiaküla ja Maardu piiril on valitud õpperetke eesmärki silmas pidades ning loob mitmekesised võimalused õpiväljundite saavutamiseks.

Turvalisus. Õppekeskkonna valikul on turvalisus ja ligipääsetavus oluliseks kriteeriumiks. Õpperetkeks kasutatav piirkond (12 ha) on looduses selgelt eristatav, olles kaugemalt piiratud elu-, äri- ja tööstuspiirkonnaga. Kaugus ühistranspordi peatuseni 1 km. Õpilased liiguvad koos saatjaga. Õpperetke alguses tutvustatakse ohutusreegleid ning vajadusel kinnitatakse õpilasele käepael retke korraldaja andmete ja kontakttelefoninumbri. Retke saatvale õpetajale antakse kaart.

Juhendajad

Õppeprogrammi peamine läbiviija on Raul Savimaa, Eesti Looduskaitse Seltsi, Eesti Keskkonnahariduse Ühingu ja Püsimetsaühistu liige. Juhendaja on 2019. aastal läbinud Luua Metsanduskooli täiendkoolituse kursused matkajuhi ja metsakasvatuse aluste alal ning 2022 Eesti Maaülikooli täiendkoolituse kursuse loodusturismi alal. 2020. aastal läbinud SA Tartu Keskkonnahariduse Keskuse täiendkoolituse „Mets ja kestliku arengu haridus“. ning Eesti Keskkonnahariduse Ühingu koolitused „Kliimamuutused tänases infoväljas – alternatiivsed tõed ja väärmõisted“ (2020. aastal), „Päev metsas: mis on püsimetsandus ja kuidas seda hariduses tutvustada?“ (2020. aastal), „Kuidas haridus ja digi kokku sobivad?“ (2021. aastal) ja pärandkooslustest (2022. aastal). Õppeprogrammi läbiviijal on pikaajaline praktiline looduskaitse ja metsandusalane ning loodusretkede, kursuste, seminaride ja õppepäevade läbiviimise kogemus. Retkejuht tunneb põhjalikult konkreetset õppekeskkonda, kus õppeprogramm läbi viiakse. Suuremate rühmade või mitme klassi korral kaasatakse vajadusel täiendavad sobivad juhendajad.

Õpperühma saatva õpetaja roll: õppekäigu kokkuleppimisel täpsustada õpperühma suurust, vanust ja võimalikke erivajadusi ning soovi korral täpsemat fookust. Õppekäigu ajal eeldame, et õpetaja tagab osalejate võimalikult asjakohase ja distsiplineeritud käitumise ning osaleb omal äranägemisel tegevustes.

Hindamine ja tagasiside

Eesmärkides kirjeldatud õpiväljundite saavutamist hinnatakse esmaselt retkejuhi poolt jooksvalt iga mooduli lõpus ning ühiselt suuliselt õppeprogrammi lõpus kokkuvõtete ja tagasiside arutelul.

Programmis osalenud õpetajalt küsitakse tagasisidet õppeprogrammi kvaliteedi kohta e-kirjaga kahe nädala jooksul. Õpetajale pakutakse võimalust kohtuda koolis kahe nädala jooksul peale kirjaliku tagasiside andmist, et vajadusel arutada suuliselt üle tagasiside ja parendusettepanekud.

Koostatud: veebruar 2020, uuendatud märts 2022.

Programmi koostaja: SelgeSiht loodushariduskeskus

SelgeSiht OÜ, Reg. 14602228

Iva 12 Tallinn 12618

telefon 5918 9000; e-post loodusharidus@selgesiht.ee

<https://selgesiht.ee/loodusharidus/>

Eesti Keskkonnahariduse Ühingu keskkonnaharidusliku õppeprogrammi kirjelduse kvaliteeti tõendav märgis „Läbimõeldud programm“, märgis nr 5.